

tot inter vicissitudines vivens et invicta conservetur, tamquam quoddam sacrum depositum, quo assiduæ calamitates et ruinæ nationum reparari valeant. (Obra del Derecho Natural en sus principios comunes, números 787, § 5, tercera parte, tomo 2.º, pág. 319.) Véase la nota 2.ª in Tractatum de Rebus Ecclesiasticis, pag. 90.

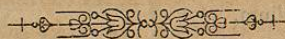
Nota 15, pag. 95. Civiles legislatores circa materias purè ecclesiasticas leges sæpè tulerunt; verùm talium legum auctores non fuerunt ipsi, sed Ecclesia. Etenim illas promulgaverunt, et in politicis codicibus scripserunt, ut vim civilem ipsis superadderent, et ecclesiasticam auctoritatem propugnarent: Imperatores, qui hunc se gerendi modum observarunt, gratiis divinis, et pro suis subditis, ditati sunt, et benedictiones promeruerunt sanctæ Matris Ecclesiæ, quæ absque hujusmodi protectione et defensione insuperabilia passim reperiret obstacula in sacri ministerii exercitio, cujus finis est fidelium ædificatio, et salus eorum sempiterna. Econtra verò, Imperatores, qui propria potestate abutentes, et fidei morumque et disciplinæ quæstiones definire tentaverunt, magno crimine se fœdarunt, et maximas calamitates supra se ac subditos suos atraxerunt. (Véase el Nuevo Salas Mexicano. —Límites de ámbas potestades, tomo 1.º, páginas 214, 215 y 225.)

Nota 16, pag. 106. Disciplinæ in materia distinguere necesse est inter eam, quæ universæ Ecclesiæ est communis, et eam quæ alicui Ecclesiæ particulari tantummodo convenit. Prima est invariabilis; secunda autem mutari potest, sicut mutabiles sunt circumstantiæ, propter quas fuit stabilita; et talis est Ecclesiæ voluntas. (Vide la obra del Derecho Natural en sus principios comunes y en sus diversas ramificaciones, tomo 4.º, sec. 6.ª, lib. 2, pag. 271.)

Nota 17, pag. 123. Vide supra cit. opus n. 669 et seqs., art. 2., tom. 4.

Nota 18, pag. 233. Canonici Juris dispositiones sunt observandæ; quia Concilia Generalia et Summi Pontifices, a quibus emanarunt, sunt plena potestate jus positivum ecclesiasticum condendi investiti. Lib. 1., tit. 14. Novis. Rec. *Cada una de las partes, ó abogados, ó procuradores, por palabra ó por escrito, antes de la sentencia informe al juez de su derecho, alegando leyes y decretos y decretales, partidas y fueros, como entendiesen que mas le cumple.*

Nota 19, pag. 239. *Dar instrucciones para celebrar concordatos con la Silla Apostólica, aprobarlos para su ratificacion, y arreglar el ejercicio del patronato en toda la federacion.* Art. 50, part. 2.ª de la constitucion general. Articulus iste satis demonstrat, cuncta ad Ecclesiam spectantia, non temporalis potestatis legibus aut decretis, esse constituenda, sed concordatis, id est, ad civilem auctoritatem pertinet proponere et postulare, concedere autem, seu denegare, supremæ est ecclesiasticæ auctoritatis.

INDEX TOMI PRIMI.

PROLEGOMENA JURIS CANONICI.

CAPUT PRIMUM.	De natura, origine, atque sociali constitutione Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ	1
ARTICULUS PRIMUS.	Ecclesia Christi divinæ institutionis est, indeque ab origine sua, una, sancta, catholica et apostolica.	2
§ I.	<i>Ecclesie notio.</i>	ib.
§ II.	<i>Origo et fundatio divina Ecclesiæ.</i>	3
§ III.	<i>Fundationis tabulae sunt scriptura et traditio.</i>	4
§ IV.	<i>Unitas Ecclesiæ.</i>	ib.
§ V.	<i>Sanctitas Ecclesiæ.</i>	6
§ VI.	<i>Catholicitas Ecclesiæ.</i>	8
§ VII.	<i>Ecclesia est apostolica.</i>	9
ARTICULUS II.	Secundum consilia divinæ sapientiæ et promissiones Christi Ecclesia usque ad finem mundi permanebit una, sancta, catholica et apostolica, etsi gravissimis nullo non tempore afflicta sit et affligatur vexationibus.	10
§ I.	<i>Ecclesia semper impugnatur, nunquam expugnatur.</i>	ib.
§ II.	<i>Consecratoria.</i>	12
§ III.	<i>Indefectibilitas Ecclesiæ.</i>	13
ARTICULUS III.	In hunc finem, ut Ecclesia sit, maneatque una, sancta, catholica et apostolica, a Christo instituta est potestas sacra, et imperium sacrum.	14
§ I.	<i>Electio apostolorum et Petri.</i>	ib.
§ II.	<i>Institutio supremi capitis in Ecclesia.</i>	ib.
§ III.	<i>Institutio apostolatus.</i>	18
§ IV.	<i>Apostolatus functiones.</i>	20
§ V.	<i>Christus non omnia determinavit.</i>	21
§ VI.	<i>Apostoli determinant politicam sacram.</i>	22
§ VII.	<i>Eligunt ministros et successores.</i>	ib.
§ VIII.	<i>Agunt conventus.</i>	23
§ IX.	<i>Curam aliquam temporalium habent.</i>	25
§ X.	<i>Cuncta agunt ad finem Ecclesiæ.</i>	26
§ XI.	<i>Triplicem potestatem exercent.</i>	27
ARTICULUS IV.	Potestas sacra a Christo instituta ad successores apostolorum ob eundem finem transiit, ut Ecclesia sit, maneatque una, sancta, catholica et apostolica.	28
§ I.	<i>Uti Ecclesia, sic potestas sacra in Ecclesia durabit semper.</i>	ib.

INDEX.

§ II.	<i>Potestas Petro data fuit jurisdictionis supremæ, universalis ac immediatæ.</i>	29
§ III.	<i>Talis transmissa est ad successores Petri.</i>	30
§ IV.	<i>Ad finem ut Ecclesia sit una, sancta, etc.</i>	32
§ V.	<i>Potestas apostolorum alia fuit extraordinaria.</i>	33
ARTICULUS V.	<i>Hierarchia ordinis et jurisdictionis.</i>	36
ARTICULUS VI.	<i>De membris sanctæ catholicæ Ecclesiæ.</i>	ib.
§ I.	<i>Membra Ecclesiæ quæ?</i>	ib.
§ II.	<i>Sectariorum conventicula non sunt Ecclesia veri nominis.</i>	38
§ III.	<i>Causæ dissensionis eorumdem.</i>	39
§ IV.	<i>Tolerantia ejusque gradus.—Rationes tolerantia.</i>	40
ARTICULUS VII.	<i>De objecto potestatis sacræ.</i>	43
§ I.	<i>Triplex objectum potestatis sacræ.—Dogmata.—Moralis.</i>	ib.
§ II.	<i>Disciplinæ summa genera.</i>	44
§ III.	<i>Ecclesia judicat quid divini juris, aut disciplinæ sit.</i>	ib.
ARTICULUS VIII.	<i>Consectaria ex hactenus dictis.</i>	ib.
CAPUT SECUNDUM.	<i>Expenduntur varia relationum, nexuum, ac respectuum genera quæ inter statum ecclesiasticum et civilem ac utriusque potestatis negotia exaggerari solent ab hodiernis scriptoribus non paucis.</i>	46
ART. I.	<i>Nexus inter sacra et politica ostenditur.</i>	ib.
ART. II.	<i>Ecclesia in statu civili est, an contra?</i>	ib.
ART. III.	<i>Jus cavendi, ne civitas detrimentum capiat a religione.</i>	47
ART. IV.	<i>Ratio boni publici aggeritur.</i>	49
ART. V.	<i>Finis potestatis politicæ quousque pertingat.</i>	ib.
ART. VI.	<i>Advocacia ecclesiæ.</i>	50
CAPUT TERTIUM.	<i>De natura præcipuisque Juris canonici divisionibus.</i>	51
ARTICULUS PRIMUS.	<i>Definitio Juris canonici.</i>	ib.
ARTICULUS II.	<i>Comparatio Juris canonici cum aliis scientiis.</i>	52
ARTICULUS III.	<i>Divisio Juris canonici.</i>	54
CAPUT QUARTUM.	<i>De fontibus Juris ecclesiastici.</i>	ib.
	<i>De fontibus Juris ecclesiastici.—Pars prima.—Observationes præviæ.</i>	55
ARTICULUS PRIMUS.	<i>De constitutionibus romanorum Pontificum.</i>	58
§ I.	<i>Ratio anteponendi hunc tractatum.</i>	ib.
§ II.	<i>Verborum quorundam definitiones.</i>	59
§ III.	<i>Epistolarum species.</i>	ib.
§ IV.	<i>De constitutionibus pontificiis veneratione debita.</i>	61
§ V.	<i>De veterum decretalium stylo.</i>	ib.
§ VI.	<i>Sanctionum formulæ.</i>	62
§ VII.	<i>De vi romanæ Pontificis constitutionum.</i>	64

INDEX.

ARTICULUS II.	<i>De Conciliis.</i>	65
§ I.	<i>De synodorum convocatione et celebratione.</i>	68
§ II.	<i>De synodorum confirmatione.</i>	ib.
§ III.	<i>De synodorum necessitate.</i>	69
§ IV.	<i>De synodorum vi et potestate.</i>	71
§ V.	<i>Argumenta adversariorum.</i>	73
ARTICULUS III.	<i>De scriptis sanctorum Patrum, eorumque in Jure ecclesiastico auctoritate et usu.</i>	75
§ I.	<i>Qui Patrum et Doctorum nomine veniant.</i>	ib.
§ II.	<i>De Patrum auctoritate generatim.</i>	77
§ III.	<i>De ipsorum auctoritate ad legem constituendam.</i>	78
§ IV.	<i>Refelluntur moderni qui Patrum auctoritate abutuntur.</i>	ib.
ARTICULUS IV.	<i>De auctoritate et allegatione Doctorum, et interpretum Juris sacri.</i>	81
§ I.	<i>Auctoritatis notio, et allegationis regulæ.</i>	ib.
§ II.	<i>De casibus quibus auctores communiter consentiunt.</i>	82
§ III.	<i>Quid, cum adsit auctorum pugna?</i>	83
§ IV.	<i>Quid cum sola inest doctrinæ laus et præstantia?</i>	84
§ V.	<i>De adversariorum testimoniis adhibendis.</i>	ib.
ARTICULUS V.	<i>De rationis et philosophiæ usu in Jure sacro.</i>	85
§ I.	<i>Rationis significatio.</i>	ib.
§ II.	<i>Duplex rationis functio.</i>	86
§ III.	<i>Vis et auctoritas.</i>	89
§ IV.	<i>Rationis usus et utilitas in Jure sacro.</i>	ib.
ARTICULUS VI.	<i>De constitutionibus principum eorumque jure circa sacra, excutiuntur perniciosæ recentiorum scriptorum de illo jure doctrinæ.</i>	92
§ I.	<i>De potestate summa, etc.</i>	ib.
§ II.	<i>Distinctio inter Ecclesiam et societatem civilem ratione status.</i>	93
§ III.	<i>Differentiæ inter utriusque leges, originem objectum et finem.</i>	ib.
§ IV.	<i>Regulæ de usu utrarum legum.</i>	95
§ V.	<i>Recentiorum perniciosæ principia.</i>	96
§ VI.	<i>Quid sit libertas ecclesiastica?</i>	ib.
§ VII.	<i>Evertuntur falsa fundamenta adversariorum.</i>	97
ARTICULUS VII.	<i>De historia et critica, tanquam necessariis administrandis Juris sacri.</i>	107
§ I.	<i>Necessitas historica.</i>	ib.
§ II.	<i>Critica necessitas.</i>	108
§ III.	<i>Primum criticæ officium.—Exquisitis authenticitatis.</i>	109
§ IV.	<i>Alia genera præter scripturas apocryphorum.</i>	ib.
§ V.	<i>Constans Ecclesiæ apocryphis libris resistentia.</i>	111
§ VI.	<i>Non omnia tamen quæ falsa sunt aut falsi suspicionem habent rejici debent.</i>	112

INDEX.

§ VII.	<i>Critica regulæ de monumentorum recta interpretatione.</i>	115
§ VIII.	<i>Regulæ de fide adhibenda narrationi et scriptioni auctorum.</i>	117
§ IX.	<i>Regulæ de recto auctorum historicorum in Juris sacri tractatione usu.</i>	118
§ X.	<i>De artis criticæ abusu.</i>	119
ARTICULUS VIII.	De statutis Episcoporum et aliorum prælatorum	121
§ I.	<i>Quæstio prima.</i>	ib.
§ II.	<i>Quæstio secunda.</i>	123
§ III.	<i>Quæstio tertia.</i>	125
§ IV.	1.º <i>An synodi diocesane assensus requiratur, ut statuta episcopalia obligent?</i>	127
§ V.	2.º <i>An promulgatio extra synodum sufficiat?</i>	128
§ VI.	<i>An assensus, an saltem consilium Capituli requiratur ut valeant statuta Episcoporum?</i>	ib.
§ VII.	<i>An approbatio summi Pontificis requiratur pro statutis Episcoporum?</i>	129
CAPITIS QUARTI.	Pars secunda.—Historia fontium Juris canonici.	130
ARTICULUS PRIMUS.	Historia fontium Juris canonici ab initio religionis christianæ usque ad IV Concilium œcumenicum.	ib.
ARTICULUS II.	Fontium Juris canonici historia à IV usque post VIII Concilium œcumenicum.	136
ARTICULUS III.	Fontium Juris canonici historia in medio ævo usque ad Gratianum.	164
ARTICULUS IV.	Juris canonici fontium historia à Gratiano usque ad Concilium Tridentinum.	174
ARTICULUS V.	Juris canonici fontium historia à Concilii Tridentino usque ad nostra tempora.	184
ARTICULUS VI.	De Juris canonici communis fontibus, uti hodie in usu sunt.	197
CUPUT QUINTUM.	De principiis Juris ecclesiastici.	202
ARTICULUS PRIMUS.	De religione et disciplinis sacris, quarum in numero est Jurisprudencia sacra.	203
ARTICULUS II.	De principiis Juris ecclesiastici philosophice perpendis.	207
ARTICULUS III.	De auctoritate divina et divinitus instituta seu ecclesiastica.	212
ARTICULUS IV.	De traditionibus et notionibus analogis.	217
ARTICULUS V.	De consuetudinibus.	230
§ I.	<i>Quæ sit in Jure canonico vis consuetudinis?</i>	ib.
§ II.	<i>Prærequisita ut consuetudo vim habeat legis.</i>	231
§ III.	<i>Quandonam lex canonica abrogare consuetudinem censeatur?</i>	235
ARTICULUS VI.	De promulgatione legum ecclesiasticarum.	ib.
	<i>De Placito Regio in executione legum ecclesiasticarum.</i>	237

INDEX.

CAPUT SEXTUM.	De regulis Juris.	239
ARTICULUS PRIMUS.	De regulis interpretationis.	ib.
§ I.	<i>Quæ sint generales regulæ, quas ad legum interpretationem proprie dictam subministrant Jus canonicum?</i>	240
§ II.	<i>Quos sensu celebris regula: odia restringi, favores decet ampliari sit intelligenda?</i>	241
ARTICULUS II.	De effectibus legis canonicæ.	244
§ I.	<i>Quandonam lex canonica graviter censeatur obligare?</i>	ib.
§ II.	<i>Quandonam leges ecclesiastica irritent aliquem actum?</i>	ib.
ARTICULUS III.	Regulæ generales circa privilegia et circa dispensationes a lege communi.	245
§ I.	<i>Quid sit privilegium, quo titulo debeat constare, et quandonam amittatur?</i>	ib.
§ II.	<i>Quid sit dispensatio, et cui debeat dari?</i>	246
TRACTATUS PRIMUS.		
DE PERSONIS.		
CAPUT PRIMUM.	De jure personarum.	247
§ I.	<i>Etymon vocis laicus.</i>	ib.
§ II.	<i>Etymon vocis clericus.</i>	248
§ III.	<i>De distinctione laicos inter, et clericos.</i>	ib.
§ IV.	<i>De divisione laicorum.</i>	249
§ V.	<i>De divisione clericorum.</i>	252
CAPUT SECUNDUM.	De prærogativis, et privilegiis clericorum.	254
§ I.	<i>De personali clericorum immunitate.</i>	255
§ II.	<i>De clericorum ab publicis honorificis muneribus exemptione.</i>	256
§ III.	<i>De clericorum ab sordidis muneribus exemptione.</i>	258
§ IV.	<i>De reali clericorum immunitate, sive de exemptione a tributis.</i>	259
§ V.	<i>Subsidia voluntaria.</i>	264
CAPUT TERTIUM.	De Summo Pontifice.	ib.
CAPUT QUARTUM.	De S. R. E. Cardinalibus.	269
CAPUT QUINTUM.	De legatis ecclesiasticis.	272
CAPUT SEXTUM.	De patriarchis, exarchis, et primatibus.	274
§ I.	<i>De patriarcharum origine.</i>	275
§ II.	<i>Patriarcharum jura, et officia ex veteri, novaque ecclesie disciplina.</i>	277
§ III.	<i>De patriarchatu romano, ejusque confiniis, et amplitudine.</i>	ib.

INDEX.

§ IV.	<i>De Patriarchatu Constantinopolitano.</i>	280
§ V.	<i>De Patriarchatu Hierosolymitano.</i>	281
§ VI.	<i>De primatibus in Ecclesia Occidentali.</i>	ib.
§ VII.	<i>De Patriarchis latinis titularibus.</i>	283
CAPUT SEPTIMUM.	<i>De Metropolitibus.—Metropolitaram origo.</i>	284
§ I.	<i>Metropolitaram jura.</i>	288
CAPUT OCTAVUM.	<i>De pallio metropolitico.</i>	289
CAPUT NONUS.	<i>De Episcopis.</i>	291
§ I.	<i>Præcipua Episcoporum munia.</i>	294
CAPUT DECIMUM.	<i>De Chorepiscopis.</i>	299
CAPUT UNDECIMUM.	<i>De coadjutoribus.</i>	300
CAPUT DUODECIMUM.	<i>De Sacra Episcopali visitatione.</i>	303
§ I.	<i>De procurationibus.</i>	305
CAPUT DECIMUMTERTIUM.	<i>De electione, confirmatione, et consecratione Episcoporum.</i>	308
§ I.	<i>De electione Episcoporum per octo priora Ecclesiæ sæcula.</i>	ib.
§ II.	<i>De Confirmatione, et consecratione per octo priora Ecclesiæ sæcula.</i>	311
§ III.	<i>Romani Pontifices Episcoporum electionibus aliquando intercesserunt.</i>	312
§ IV.	<i>De regio adsensu in electionibus Episcoporum.</i>	313
§ V.	<i>De electione, et confirmatione electionis sæculis IX, X, et XI.</i>	315
§ VI.	<i>Varia electionis formæ jure decretalium.</i>	317
§ VII.	<i>De iis, quæ ad electionem requiruntur jure decretalium.</i>	318
§ VIII.	<i>De postulatione jure decretalium.</i>	320
§ IX.	<i>De Confirmatione et consecratione jure decretalium.</i>	ib.
§ X.	<i>De electione Episcoporum jure novissimo.</i>	321
§ XI.	<i>De Confirmatione, et consecratione jure novissimo.</i>	323
§ XII.	<i>De antistitum sanctimonialium electione.</i>	324
CAPUT DECIMUMQUARTUM.	<i>De translatione, renuntiatione, et depositione.</i>	ib.
	<i>De translatione.</i>	325
§ I.	<i>De renuntiatione.</i>	326
CAPUT DECIMUMQUINTUM.	<i>De Presbyteris et Parochis.</i>	328
§ I.	<i>De Parochis. Parochorum origo.</i>	331
§ II.	<i>Parochorum munia.</i>	332
CAPUT DECIMUMSEXTUM.	<i>De Diaconis, et Diaconissis. Vocis Diaconus etymon.</i>	334
§ I.	<i>Diaconorum origo.</i>	ib.
§ II.	<i>Diaconorum munia.</i>	335
§ III.	<i>De Diaconissis. Diaconissarum origo.</i>	ib.

INDEX.

CAPUT DECIMUMSETIMUM.	<i>De Subdiaconis, aliisque inferioribus ordinibus. Ordinum inferiorum numerus in Ecclesia latina.</i>	336
§ I.	<i>Ordinum inferiorum numerus in Ecclesia græca.</i>	337
§ II.	<i>Ordinum inferiorum origo.</i>	ib.
§ III.	<i>De Hypodiaconis.</i>	ib.
§ IV.	<i>Hypodiaconorum munia.</i>	ib.
§ V.	<i>De lege calibatus hypodiaconatui adjecta.</i>	338
§ VI.	<i>De acolytis.</i>	ib.
§ VII.	<i>De exorcistis.</i>	ib.
§ VIII.	<i>De lectoribus.</i>	339
§ IX.	<i>De ostiariis.</i>	340
§ X.	<i>De Clericis primæ tonsuræ.</i>	ib.
CAPUT DECIMUMOCTAVUM.	<i>De jure promovendi ad ordines.</i>	342
§ I.	<i>Ordines gradatim suscipiendi.</i>	344
§ II.	<i>De legitima ordinandorum ætate.</i>	346
§ III.	<i>Titulus in ordinatione requisitus.</i>	348
§ IV.	<i>De proprio ordinationis Episcopo.</i>	350
§ V.	<i>De litteris Dimissoriis.</i>	352
§ VI.	<i>De Temporibus ordinationum.</i>	ib.
§ VII.	<i>De apto loco ordinibus conferendis.</i>	354
CAPUT DECIMUMNONUM.	<i>De canonicis, et Vicario capitulari.</i>	ib.
CAPUT VIGESIMUM.	<i>De dignitatibus, personalitibus, et officiis.</i>	360
§ I.	<i>De archipresbytero.</i>	361
§ II.	<i>Archipresbyter origo.</i>	362
§ III.	<i>De Archipresbyteris ruralibus.</i>	ib.
§ IV.	<i>De archipresbytero urbano.</i>	363
§ V.	<i>De Archidiocono.</i>	ib.
§ VI.	<i>De præpositis, et Decanis.</i>	365
§ VII.	<i>De cantore, sive primicerio.</i>	366
§ VIII.	<i>De Scholastico.</i>	367
§ IX.	<i>De Thesaurario.</i>	368
§ X.	<i>De canonico Theologo.</i>	ib.
§ XI.	<i>De canonico penitentiario.</i>	369
§ XII.	<i>De canonico Magistrali.</i>	370
§ XIII.	<i>De canonico Doctorali.</i>	371
CAPUT VIGESIMUMPRIMUM.	<i>De Vicario generali Episcopali.</i>	ib.
CAPUT VIGESIMUMSECUNDUM.	<i>De vita, et honestate Clericorum.</i>	374
§ I.	<i>De Clericorum studiis.</i>	378
§ II.	<i>De civilibus clericorum vestibus.</i>	380
§ III.	<i>De tonsura Clericorum.</i>	383
CAPUT VIGESIMUMTERTIUM.	<i>De cœlibatu Clericorum.</i>	385
CAPUT VIGESIMUMQUARTUM.	<i>De Irregularitatibus.</i>	390
§ I.	<i>Irregularitas ex defectu Natalium.</i>	393
§ II.	<i>Irregularitas ex defectu corporis.</i>	ib.
§ III.	<i>Irregularitas ex digamma.</i>	ib.

INDEX.

§ IV. Irregularitas ex defectu libertatis. 395
§ V. Irregularitas ex defectu lenitatis. . . . . ib.
§ VI. Irregularitas ex crimine. 396
CAPUT VIGESIMUMQUINTUM. De ascetis, Monachis, et regularibus. 398
§ I. Monachi Antiquitus in censu laicorum habiti. 403
§ II. Regulae ad vitam Monasticam pertinentes. 404
§ III. De abbatibus, aliisque Monachorum praepositis. 407
§ IV. Monachi civitatis Episcopo subjecti. 408
§ V. De Sanctimonialibus. 411
ADNOTATIONES. 455

INSTITUTIONES
JURIS CANONICI.
